

NEDERLANDSCH TIJDSCHRIFT VOOR GENEESKUNDE

NOODNUMMER XXV 8 September 1945

I N H O U D

HOOFDARTIKELEN: TH. M. VAN LEEUWEN, In memoriam prof. dr. S. MENDES DA COSTA (*Met plaat No. 6, voorzijde*). bl. 287. — OORSPRONKELIJKE STUKKEN: C. W. H. VAN RAALTEN, Retrograde invaginatie na gastro-enterostomie (*Met plaat No. 6, keerzijde*). bl. 288. - J. LUTEN, Iets over behandeling van furunkels en carbunkels met korte-golf. bl. 291. - P. J. VAN PUTTE, Polyneuritis door neoarsphenamine. bl. 292. - A. VERJAAL, Salvarsaan-polyneuritis. bl. 294. — INGEZONDEN: C. BANNING, Distributie eieren. bl. 296. - G. SCHELTEMA, Het verdwijnen der scrophulose. bl. 296. — BERICHTEN: Personalia. bl. 297.

HOOFDARTIKELEN

Utrecht, 28 Augustus 1945

IN MEMORIAM PROF. DR. S. MENDES DA COSTA

27 JULI 1862—21 OCTOBER 1943

MET EEN PLAAT

SAMUEL MENDES DA COSTA werd in Amsterdam geboren, genoot aldaar zijn opleiding tot zijn artsexamen op 11 Mei 1889. Zijn vorming tot specialist in huid- en geslachtsziekten ontving hij door een assistentschap bij VAN HAREN NOMAN, nadat hij daarvoor assistent was geweest bij PEL. In 1892 vestigde hij zich als specialist, eveneens in Amsterdam. Zijn neiging tot wetenschappelijk werk bleek al spoedig en kwam onder andere tot uiting door zijn toelating als privaat-docent, om onderwijs te geven in de leer der huid- en geslachtsziekten aan de Universiteit van Amsterdam. In 1898 volgde daarop zijn benoeming tot buitengewoon hoogleeraar, welke in 1919 werd aangevuld door een benoeming tot gewoon hoogleeraar. Toen hij in 1930 aan het einde van den cursus op eigen verzoek ontslag had gekregen, was hij dus ruim 32 jaar als docent werkzaam geweest.

In dit lange tijdperk, waarin de kennis der huidziekten zoowel als die der geslachtsziekten een geweldige ontwikkeling doormaakte en waarin het vak in het kader van de opleiding tot arts steeds grootere beteekenis en waardeering kreeg, vond zijn werkzame en bewegelijke geest volop gelegenheid, leiding te geven op velerlei gebied naast zijn taak als academisch docent. Als zoodanig bezette hij tot 1919 den eenigen leerstoel voor deze vakken in Nederland en was zijn kliniek de eenige Universitaire kliniek, waar opleiding tot specialist mogelijk was.

Zijn scherp waarnemingsvermogen maakte hem tot een uitnemend clinicus en een gewaardeerd consulent. Door zijn leerboek, zoowel dat der Huidziekten als dat der Geslachtsziekten, waarvan de 3e druk in 1927 voor het laatst verscheen, strekte zijn invloed zich uit tot ver buiten den engen kring zijner leerlingen.

Zijn aanleg en liefde voor de schilderkunst gebruikte hij voor het vervaardigen van aquarellen en wasmodellen van zeldzame gevallen van huidziekten. Als leider van de Universiteits-kliniek ondervond hij telkens groote moeilijkheden op zijn weg, door de ontwikkeling van de sociale eischen, die aan de behandeling van allerlei ziekten gesteld werden. Herhaaldelijk leidde dit tot een organisatie van den gemeentelijken geneeskundigen dienst, die volgens de opvattingen van MENDES DA COSTA niet steeds bevoor-

Plaat 6,
(voorzijde)

derlijk was voor het onderwijs. Maar als weinig-strijdbaar man met zijn gevoelige natuur aanvaardde hij wat hem als onvermijdelijk voorkwam.

Zijn invloed op het geleidelijk toenemende aantal specialisten bleef groot door de oprichting van de Nederlandsche Vereeniging van Dermatologen in 1896, waarvan hij de eerste secretaris-penningmeester was; later jarenlang voorzitter en ten slotte bij zijn aftreden als zoodanig in 1928 eere lid. Talloos waren in den loop der jaren zijn bijdragen in de vergaderingen dezer vereeniging, die door de publicatie in het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* aan alle artsen ter kennis kwamen.

Tal van wetenschappelijke artikelen verschenen zoowel in ons *Tijdschrift* als in verschillende buitenlandse vakbladen. Met name moet genoemd worden zijn bijdrage over de salvarsantherapie der syphilis.

Van de *Acta dermato-venereologica* was hij redacteur.

Behalve aan de vereeniging van dermatologen had MENDES DA COSTA een belangrijk aandeel in de werkzaamheden van de Nederlandsche vereeniging tot hulp aan lupuslijders en van de Nederlandsche vereeniging ter bestrijding der Melaatschheid (lepra), van welke ziekte hij eenige autochthone gevallen had waargenomen.

Zijn groote verdiensten werden onder andere erkend door zijn benoeming tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw; tot corresponderend lid en later tot eere lid van de Société française de dermatologie et de syphiligraphie; tot corresponderend lid van de Deensche, Italiaansche, Belgische en Weensche dermatologenvereenigingen; tot eere lid van de Rheinisch-Westfälische Dermatologenverein.

De groote bescheidenheid van MENDES DA COSTA belette, dat zijn groote gaven tot nog meer schittering aanleiding gaven.

TH. M. VAN LEEUWEN

OORSPRONKELIJKE STUKKEN

RETROGRADE INVAGINATIE NA GASTRO-ENTEROSTOMIE

DOOR C. W. H. VAN RAALTEN, ARTS

Uit de Chirurgische Mannenafdeeling van het Ziekenhuis Calvariënberg te Maastricht. HOOFD: DR. J. WISHAAPT

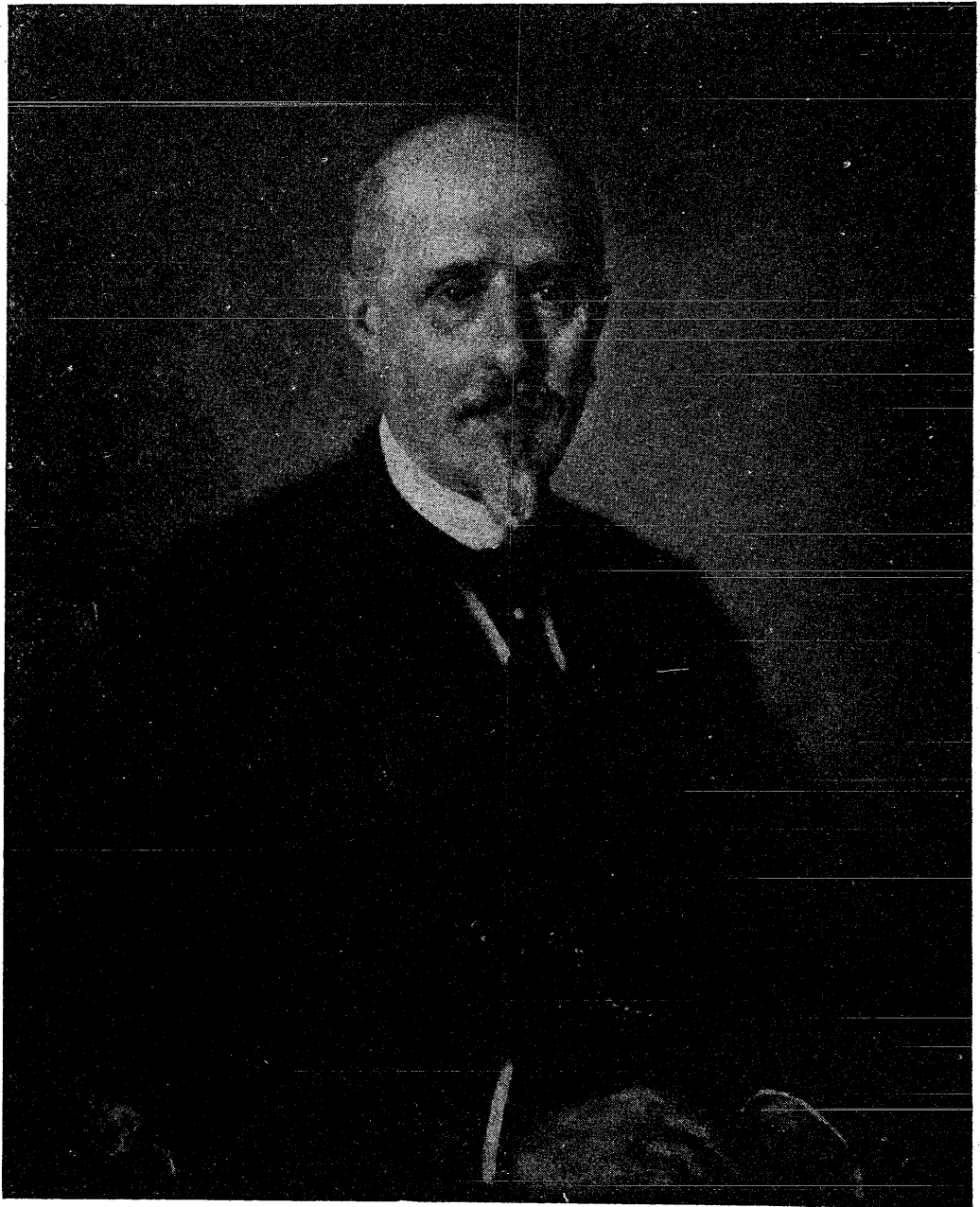
MET EEN PLAAT

De retrograde invaginatie van den dunnen darm is een vrij zeldzaam ziektebeeld. Zoo berekent BAUMANN een voorkomen van één opstijgende op 200 afdalende invaginaties. Behalve de kleine retrograde invaginaties, welke beschreven zijn als oraal van een absolute dunne darmstenose voorkomend en die niet grooter worden dan enkele centimeters, wordt het meerendeel gevonden in de afvoerende darm, bij een gastro-enterostomie of maagresectie volgens BILLROTH II en haar modificaties. Bij deze laatste wordt soms wel 70 tot 90 cm darm ingestulpt.

In 1942 werd een 62-jarige man op de chirurgische afdeeling opgenomen, lijdende aan deze zoo weinig voorkomende verwikkeling. Uit de anamnese bleek, dat hij ongeveer 13 jaar geleden een maagoperatie onderging. Wegens een niet reseceerbaar ulcus duodeni werd destijds een gastro-enterostomia isoperistaltica retrocolica posterior aangelegd. Twee jaar geleden had patiënt een longabsces, als verwikkeling na een herniotomie in aethernarcose. Sedert de maagoperatie heeft hij geen maagklachten meer gehad; met name ook geen pijn aanvallen, gepaard gaande met braken, gelijkende op het ziektebeeld waarvoor hij in 1942 in het ziekenhuis werd opgenomen.

Ruim twee dagen voor zijn opneming was patiënt vrij plotseling ziek geworden. Hij kreeg matige pijn boven in den buik; deze pijn nam echter geen oogenblik het karakter van een coliek aan. Vrij spoedig na het begin van de ziekte begon patiënt te braken, aanvankelijk groote hoeveelheden gallige vloeistof, doch later werd het braken duidelijk faecaal. Bloed werd niet in het braaksel gezien. Borborygmi werden niet gehoord.

Bij onderzoek toonde patiënt het typische beeld van een hoogzittenden ileus van den dunnen darm, welke reeds twee dagen bestond. Hij was in een slechten algemeenen toestand

PROF. DR. TH. M. VAN LEEUWEN,
IN MEMORIAM PROF. S. MENDES DA COSTA

Plaat No. 6, voorzijde